

JOANNA KULWICKA-KAMIŃSKA

ORCID: 0000-0001-8566-9181

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

W nurcie tak zwanej nowej ewangelizacji. Próba rekonstrukcji językowego obrazu ewangelizacji w Biblii, Katechizmie Kościoła Katolickiego i tekstach współczesnych ewangelizatorów

W nauczaniu Soboru Watykańskiego II (por. m.in. opracowania Wiltgen 2001; de Mattei 2012; Białkowski (red.) 2014) kluczowym terminem jest *apostolstwo*, z którym teolodzy posoborowi łączą termin *ewangelizacja*. Ojciec św. Jan Paweł II wskazywał ponadto jeden z jej aspektów, używając wyrażenia *nowa ewangelizacja*. Wezwanie do nowej ewangelizacji wiązało się u niego z troską o współczesną misję Kościoła, z uwzględnieniem zmian cywilizacyjnych i kulturowych.

Analizie leksykalno-semantycznej poddano pojęcie *ewangelizacji*. Celem analizy jest odpowiedź na pytanie, jaka jest jego struktura kognitywna w Biblii, w Katechizmie Kościoła Katolickiego (KKK) oraz w wybranych tekstach źródłowych związanych z nurtem tzw. nowej ewangelizacji. Materiałem są: publikacje z kręgu katolickiej Odnowy w Duchu Świętym z lat 90. XX wieku (Forrest 1997; Kozłowski 1997 i kolejne wydanie — 2015) oraz z kręgu protestanckiego nauczania, mającego wpływ na grupy charyzmatyczne różnych denominacji od połowy lat 90. XX wieku (Wimber, Springer 1991), a także przekaz współczesnych katolickich ewangelizatorów (Cadeddu, Porcu 2015).

Oparto się przy tym na definicji językowego obrazu świata sformułowanej przez Jerzego Bartmińskiego (2009). Próbę rekonstrukcji językowego obrazu ewangelizacji podjęto na podstawie metody etnolingwistyki. Posłużono się opisem zintegrowanym, który odpowiada wymogom tej dziedziny rozumianej jako lingwistyka antropologiczna. Wiąże się zatem z ujmowaniem języka w kontekście kultury.

W celu ujawnienia najważniejszych składników struktury kognitywnej badanego leksemu J. Bartmiński proponuje analizować wypowiedzi z nim „pod ką-

tem tego, na jakie niejawne pytania odpowiadają (do jakich aspektów pojęcia się odnoszą)” (Różyło: 224). Daje to bowiem możliwość stwierdzenia, jakie cechy nazywanego danym słowem pojęcia są istotne dla autorów tekstów. Tym samym wskazuje się cechy najsilniej utrwalone, narzucające strukturę kognitywną badanemu pojęciu.

Propozycja kategoryzacji jest oparta na tradycji istniejącej w logice i językoznawstwie, zwłaszcza w słowotwórstwie, składni i semantyce (Fillmore 1968; Apresjan 1980; Wierzbicka 1985; Tokarski 1988; Nikitina 1992), a sięgającej Arystotelesa (por. Bartmiński 1996: 9–34).

Definicje ewangelizacji w analizowanych tekstach stanowią zatem specyficzne profile tego pojęcia. Są one efektem

subiektywnej (tj. mającej swój podmiot) operacji językowo-pojęciowej, polegającej na swoistym kształtowaniu obrazu przedmiotu poprzez ujęcie go w określonych aspektach (podkategoriach, fasetach), takich jak np. pochodzenie, cechy, wygląd, funkcje, zdarzenia, przeżycia itp., w ramach pewnego typu wiedzy i zgodnie z wymogami określonego punktu widzenia (Bartmiński, Niebrzegowska 1998: 212).

Dla ewangelizacji są nimi: przedmiot ewangelizacji (co?), podmiot ewangelizacji (kto? kogo?), miejsce (gdzie?), czas (kiedy?), sposoby i metody ewangelizacji (jak?), okoliczności zaistnienia (uwarunkowania) ewangelizacji (jakie?), działania sprawcze ewangelizacji (jaki cel? skutek?), definicje ewangelizacji, działania wobec ewangelizacji (co się z ewangelizacją robi?), działania ewangelizacji (co robi ewangelizacja?), cechy ewangelizacji (jaka?), zjawiska związane z ewangelizacją (coś ewangelizacji?), to, co służy do ewangelizacji (coś do ewangelizacji?).

Frazy zawierające leksem *ewangelizacja* zaczerpnięte z Biblii, KKK i innych tekstów źródłowych przedstawiono zatem w układzie fasetowym. Przy ich wyborze nawiązano do koncepcji zdania minimalnego, tj. zdania samodzielnego pod względem semantycznym i zawierającego tylko pozycje obligatoryjne, konieczne (por. Karolak 1984: 11–210).

Punktem wyjścia prowadzonych badań jest przywołanie znaczenia kodowego leksemu *ewangelizacja* w słownikach języka polskiego.

Źródła leksykograficzne ujmujące stan polszczyzny doby staro- i średniopolskiej notują tylko wyraz *ewangelia*, którą *Słownik staropolskiej terminologii chrześcijańskiej* (s. 37) definiuje jako: 1. ‘jedną z ksiąg opisujących życie i naukę Chrystusa, wyjątek z takiej księgi’ a. ‘jedną z ewangelii apokryficznych’, b. ‘kazanie, wykład tekstu Ewangelii, homilię’; 2. ‘naukę chrześcijańską’; analogicznie *Słownik staropolski* (II: 348). W *Słowniku polszczyzny XVI wieku* występują hasła *Ewanjelija* (VI: 567–575) w znaczeniach: 1. ‘dobra nowina, wiadomość; nauka Nowego Testamentu głoszona przez Chrystusa, apostołów i kościół katolicki’, przen. a. ‘chrześcijaństwo’, b. ‘islam’ czy ‘nauka chrześcijańska głoszona przez różnego rodzaju niekatolickie wyznania chrześcijańskie’; 2. ‘działalność i nauka Chrystu-

sa spisana przez apostołów w czterech pierwszych księgach Nowego Testamentu lub w księgach zwanych ewangeliami apokryficznymi; 3. ‘książka zawierająca cały tekst lub fragmenty Ewangelii albo cały Nowy Testament’; 4. ‘część Mszy św.’; 5. ‘czynność głoszenia ewangelii’ oraz *Ewanjelijon* (VI: 575–576) w znaczeniach 1, 2 i 5, a także *Ewanjelijum* (VI: 576–577) — por. znaczenia 1, 2, 3.

Prawdopodobnie wraz z nurtem reformacyjnym pojawiła się potrzeba utworzenia wyrazu nominującego ‘czynność głoszenia Ewangelii’. Słowniki doby nowopolskiej (np. słownik Lindego I: 632–633; słownik wileński I: 302–303; słownik warszawski: 706; słownik Doroszewskiego II: 772–773) notują już zatem zarówno *ewangelię*, jak i neologizm słowotwórczy *ewangelizować*. Jednak, poczynając od słownika warszawskiego (s. 706), oprócz haseł *ewangelia* i *ewangelizować* pojawia się odrębny wyraz hasłowy *ewangelizacja* ze wskazaniem na znaczenie takie, jak ‘opowiadać Ewangelię, szerzyć naukę Jezusa Chrystusa’. W słowniku Doroszewskiego występuje z kwalifikatorem kult. w znaczeniu ‘głoszenie ewangelii, nawracanie za pomocą głoszenia ewangelii’. Wydania internetowe *Słownika języka polskiego* zapisują definicje ‘propagowanie głównych kanonów wiary chrześcijańskiej, a przede wszystkim nauki o Jezusie’ lub z kwalifikatorem teol. ‘głoszenie ewangelii (jakość wiary)’ i ‘chrystianizowanie, zabieganie o wzrost liczby członków Kościoła (ilość wierzących)’ (<http://sjp.pl/ewangelizacja>). Tak więc *Ewangelia* to dziś przede wszystkim ‘dzieło pisane, przedstawiające życie Jezusa’ albo ‘fragment tego dzieła, czytany podczas każdej Mszy świętej’. Natomiast *ewangelizacja* to ‘głoszenie Ewangelii’ i ‘działalność misyjna’.

Typowe kolokacje ze słowem *ewangelizacja* wynotowane ze współczesnych słowników języka polskiego wskazują, że do określenia znaczenia ewangelizacji istotne są następujące jej aspekty: działania sprawcze ewangelizacji (np. *powstanie pod wpływem ewangelizacji licznych chrześcijańskich kościołów*), miejsce ewangelizacji (np. *Azja Mniejsza*), cechy ewangelizacji (np. *nowa, uliczna, Ameryki*) i to, co służy ewangelizacji (np. *diakonia do spraw ewangelizacji, sekretariat do spraw ewangelizacji*) (<https://pl.wiktionary.org/wiki/ewangelizacja>).

Dla późniejszych rozważań ważny jest także biblijny obraz ewangelizacji (por. Kulwicka-Kamińska 2008; 2008–2009).

W Starym Testamencie (ST) obecny jest wyraz *ewangelia* w znaczeniu ‘dobra, radosna wiadomość’. Język hebrajski na oznaczenie ogłaszania dobrych nowin z dziedziny życia prywatnego lub narodowego dysponował wyrazami *b^ešôrāh* ‘dobra/radosna wiadomość’, stąd czasownik *bāšar* ‘ucieszyć kogoś dobrą wiadomością, zwiastować’ oraz *b^ešrāh* ‘dobra/radosna wiadomość’; ‘nagroda za dobrą wiadomość’ (Briks (red.) 2000: 66–67). W przekładach ST na język polski hebrajski źródłosłów *b^ešôrāh* ma ekwiwalenty zarówno jedno-, jak i wielowyrzowe, np. 2 Sm 4, 10 *poselstwo* (translacje staropolskie), *wieść radosna* (BT¹); 2 Krl 7, 9 *dobre poselstwo* (BB), *dobra nowina* (BW, BG), *radosna nowina* (BT) itp. Wartość czysto religijną przybiera słowo *ewangelia* dopiero u Iz 40–66. Oznacza wówczas

¹ Rozwinięcie skrótów tekstów źródłowych znajduje się na końcu artykułu.

‘zapowiedź przyjscia Zbawiciela’. W przekładach ST nie pociąga to za sobą zasadniczych zmian w zakresie użycia polskich ekwiwalentów semantycznych — por. *nowiny* (BB), *dobra nowina* (BN), *rzeczy pocieszne* (BG), *dobre nowiny* (BT) w Iz 40, 9, jednakże oprócz nich wprowadza się też odpowiednik *ewangelia*. Jest on częściej obecny na kartach BW (np. Iz 40, 9; Ps 68, 12) niż w staropolskich translacjach innowierczych (tu np. w BB i BG Iz 61, 1). Nie występuje w BT.

Nowy Testament (NT) nawiązuje do prorockiego przekazu Deutero-Izajasza. Tu *ewangelia* oznacza ‘dobrą nowinę o zbawieniu’ — z gr. *euangelion* ‘dobra wiadomość, dobra (szczęśliwa) nowina; ewangelia’; w NT tylko o szczęśliwej nowinie, pochodzącej od Boga i przekazywanej ludziom poprzez powołanych przez Niego wysłańców’ (Popowski (red.) 1994: 239). W polskich przekładach NT, oprócz znanych już ze ST wyrażen typu *wdzięczne poselstwo*, *dobra nowina*, *wesoła nowina*, *radosna wieść*, *dobra wiadomość* itp., tłumacze wykorzystują w przeważającej liczbie kontekstów wyraz *ewangelia* jako ekwiwalent gr. *euangelion* (np. Łk 4, 18).

Przekładom biblijnym nie jest natomiast znany termin *ewangelizacja*. Wyjątek stanowi Biblia Poznańska, w której w Flp 4, 15 czytamy: *Sami przecież wiecie, moi Filipianie, że w początkach ewangelizacji, gdy wyszedłem z Macedonii, poza wami żaden [inny] Kościół nie brał udziału w moim rozrachunku: daję — biorę*. W BT zastosowano translację opisowy *głoszenie Ewangelii*.

Konteksty biblijne potwierdzają, iż *Ewangelia* to nie tylko nazwa świętej księgi, lecz żywe słowo Boga skierowane do człowieka. Wykładnikami formalnymi tego znaczenia są towarzyszące leksemowi *ewangelia* czasowniki związane z sytuacją komunikacji językowej, np.: *głosić* — por. Mt 9, 35 (BT), *nauczać* — por. Łk 8, 1 (BT), *nieść* — por. 2 Kor 10, 16 (BT), *opowiadać* — por. Łk 4, 18 (BW), *powiadać* — por. Łk 4, 18 (BN), *śluchać* — por. Kol 1, 5 (BT) oraz zwroty: *dać posłuch*, *dać świadectwo*, *dopełnić obwieszczenia* itp., a także z odpowiedzią człowieka na głoszenie Ewangelii: *wierzyć*, *nawracać się*, a nawet *stracić życie*.

Przedmiotem głoszenia jest zatem Ewangelia. Jaka Ewangelia? *Ewangelia o królestwie! Ewangelia królestwa! Ewangelia o królestwie Bożym! Ewangelia o Jezusie Chrystusie! Ewangelia Chrystusa! Ewangelia Boża! Ewangelia łaski Bożej* itp. **Podmiotem nauczania** Ewangelii jest *wszelkie stworzenie, wszystkie narody*, zwłaszcza zaś *poganie i ubodzy*. **Miejscem głoszenia** jest *cały świat*. Proklamowaniu słowa Bożego towarzyszą w odniesieniu do adresata, miejsca, a także czasu (*zawsze*) kwantyfikatory uogólniające.

Jakie znaczenie ewangelizacji można z kolei odczytać w KKK? Występuje tu niewielka liczba poświadczeń (zaledwie sześć kontekstów).

Przedmiotem ewangelizacji jest *Dobra Nowina Wcielenia i Zmartwychwstania Chrystusa* (p. 333), *Chrystus* (p. 905). Do głoszenia Ewangelii wezwani są wszyscy *uczniowie Chrystusa* (p. 1533) ze wskazaniem — poza stanem duchowym — *świeckich* (p. 906), w tym *rodzin chrześcijańskich* (p. 2205). Ewangelizacji podlega *świat*, głosi się zatem ją w *zwykłych warunkach właściwych światu* (p. 905). Jej **działaniami sprawczymi** są: *wypełnienie misji prorockiej* [Chrystusa]

(p. 905) oraz *wpływ na owoce liturgii: nowe życie według Ducha, zaangażowanie w posłanie Kościoła i służbę na rzecz jego jedności* (p. 1072). U podstaw powołania do ewangelizacji (jej **uwarunkowań**) leżą *sakramenty* (p. 1533). Ewangelizacja wymaga też m.in. *obecności życia zakonnego w jego różnych formach* (p. 927). W koniunkcji z nią występują: *wiara, nawrócenie, świętość*. Jest ona więc **definiowana** jako ‘głoszenie Chrystusa [...] zarówno świadectwem życia, jak i słowem’ (p. 905). W kategorii **działania ewangelizacji** (co robi ewangelizacja?) można wskazać, iż ewangelizacja *nabiera swoistego charakteru i szczególnej skuteczności* (p. 905), *dokonuje się* (p. 905), *powinna poprzedzać liturgię* (p. 1072), zaś kategorii **coś ewangelizacji** odpowiadają *początki ewangelizacji* (p. 927), *misja ewangelizacji* (p. 929).

W nauczaniu katolickich ewangelizatorów i protestanckich charyzmatyków **przedmiotem ewangelizacji** jest *Ewangelia*. Jednak protestanczy ewangelizatorzy precyzują jej rozumienie. Głoszą zatem *Ewangelię, która jest racjonalna, ale także przerasta naturalność* (Wim: 43).

Wszyscy ewangelizatorzy ukonkretniają przedmiot głoszenia. Kapłani i świeccy zgromadzeni na rekolekcjach ewangelizacyjnych (For) wskazują, np.: *Chrystusa i Jego ukrzyżowanie* (s. 37), *Dobłą Nowinę, że nasz Pan — Jezus Chrystus ocalił nas poprzez swój krzyż, poprzez Swoją śmierć i wspaniałe zmartwychwstanie* (s. 37) (tak też Koz: 36). U Johna Wimbera i Kevina Springera są to: *Chrystus* (s. 43), *Ewangelia o Królestwie Bożym* (s. 45).

Podmiot, któremu katolicy księży (For) głoszą Ewangelię to, zgodnie z nakazem Biblii: *cały świat* (s. 33, s. 37), zwłaszcza zaś *biedni i cierpiący* (s. 35). Wskazują oni cel misyjny ewangelizacji, a więc, np. *docieranie do plemion w regionie saharyjskim w Afryce* (s. 37) oraz cele pastoralny bądź powtórnej ewangelizacji, czyli głoszenie skierowane m.in. do: *ochrzczonych chrześcijan* (s. 37), *Kościola i jego członków* (s. 149). Jednak grupę docelową stanowią przede wszystkim: *środowisko domowe, domownicy, rodzina* (s. 85). U protestanckich ewangelizatorów, a także w nauczaniu o. Antonello Cadeddu i o. Henrique Porcu są to głównie: *nieznajomi ludzie* (Wim: 124), *społeczeństwa zachodnie* (Wim: 47), *bezdomni* (CadPor: 18), *nasza młodzież* (Wim: 36), *młodzi* (CadPor: 74), *bracia z ulicy* (CadPor: 98). J. Wimber wprowadza ponadto rozróżnienie na *ewangelizację programową*, która adresatem czyni *wszystkich napotkanych* (s. 53) i *ewangelizację w mocy*, która jest precyzyjnie, dzięki duchowemu rozeznaniu, skierowana do *określonej osoby lub grupy ludzi* (s. 53), czyli jest celowa. Obejmuje niewierzących, w tym *ludność plemienną* (s. 28) oraz *nominalnych członków Kościołów* (s. 117).

Wzorem ewangelizatora jest *Jezus*. Kto zaś na ziemi jest powołany do ewangelizacji? Według J. Wimbera oraz oo. Cadeddu i Porcu: *chrześcijanie* (Wim: 53), *młodzi* (CadPor: 74). Ewangelizator z Ameryki wskazuje ponadto, iż mało skuteczni są: *Kościół chrześcijański* (s. 44), *zachodni chrześcijanie* (s. 49), *kaznodzieje* (s. 52). Katolicy rekolekcjoniści (For) jako ewangelizatorów wskazują: stan duchowny (np. *śłudzy Pana: biskupi, zakonnicy, księży* — s. 38) i świeckich

(np. zwykli *chrześcijanie*, „*Chrystofideles laici*” — s. 38). Wyrażają to *expressis verbis*: *duchowieństwo i laicy pracujący razem w ewangelizacji* (s. 108). Ewangelizują ponadto: Kościół, Msza św., Maryja.

Miejsce ewangelizacji — gdzie?

J. Wimber podaje szereg odniesień biblijnych, zestawiając je z działaniem *ewangelizacji w mocy*. Są to: *pierwszy Kościół* (s. 43), *dom strażnika więzienia w Filipi, Kafarnaum* (s. 66–67). Ponadto wskazuje obszary, na których są już widoczne efekty działania *ewangelizacji w mocy*, np. *Seattle-Tacoma* (s. 46), *Anglia* (s. 47), *cały obszar Morza Śródziemnego* (s. 100) i tzw. tereny misyjne, do których trzeba dotrzeć z ewangelizacją: *Afryka, Południowa i Centralna Ameryka i Azja* (s. 52), a także bliżej nieokreślone: *okolica* (s. 36), *kraje nierozwinięte* (s. 48).

Katolicycy rekolekcjoniści (For) wskazują miejsca ewangelizacji w zależności od jej rodzaju i charakteru — misyjnego, np. w Azji, w Afryce; pastoralnego, np. *wewnątrz Kościoła Katolickiego* (s. 104), *w nowych kościołach Afryki, Azji i Oceanii* (s. 49) czy skierowanego do tzw. nominalnych chrześcijan: *w starych kościołach Włoch, Francji, Hiszpanii, i części Ameryki Łacińskiej* (s. 49). Mówiąc o miejscu ewangelizacji, przywołują również nakaz biblijny: *cały świat* (s. 33, s. 37). O. Kozłowski jako środowisko i miejsce ewangelizacji podaje bardzo konkretnie: *parafie i rodziny* (s. 12). Analogicznie głoszą rekolekcjoniści (For) — *przez „oikos”, słowo greckie, które znaczy „środowisko domowe, domownicy, rodzina”* (s. 85).

Ojcowie Cadeddu i Porcu koncentrują się przede wszystkim na nowej ewangelizacji. Wskazują zatem: *ośrodki dla nieletnich* (s. 112), miasta: *na ulicy w centrum Sao Paulo* (s. 136), *na ulicach* (s. 58), *w centrum miasta* (s. 207).

Czas ewangelizacji — kiedy?

J. Wimber, jak już wspomniano, w wielu kontekstach utożsamia *ewangelizację w mocy* z tą z czasów apostołskich i początków Kościoła. Zatem jej czas obejmuje np.: *działania misyjne opisane w Nowym Testamencie* (s. 47), *w pierwszym Kościele* (s. 43) itp., a także później — *w czasach wielkiej odnowy i ekspansji misyjnej, opisanych w historii Kościoła* (s. 43). Powołuje się również na ewangelizacje prowadzone w konkretnych miejscach i czasie.

Z kolei ojcowie rekolekcjoniści (For) odwołują się do biblijnego rozumienia czasu ewangelizacji — „*w porę, nie w porę*” (2 Tym 4,2), *ewangelizować kiedy jest okazja, ale również, kiedy nie jest to bezpieczne lub wygodne* (s. 38), *dzisiaj* (Koz: 75).

Sposoby i metody ewangelizacji — jak?

Ewangelizatorzy wiele miejsca poświęcają temu, jak ewangelizować. J. Wimber koncentruje się na znakach i cudach, uznając je za niezbędne do skutecznego ewangelizowania. Głosi zatem: *naszą ewangelizację powinny potwierdzać znaki* (s. 92), *Wytłumaczenie Ewangelii przychodzi z objawieniem się mocy Bożej przez znaki i cuda* (s. 43). Z wysoką frekwencją używa określeń *nadprzyrodzony, nadnaturalny* — por. ewangelizacja powinna odbywać się w *nadprzyrodzony sposób* (s. 43); w jej trakcie następuje *nadprzyrodzone poznanie czyjegoś grzechu* (s. 43), *nie przez zwiastowanie, ale przez nadnaturalną obecność* (s. 63).

Do konkretnych metod proponowanych przez katolickich księży (For) należą natomiast: dawanie świadectwa (np. s. 29), bycie w Kościele, wiara w Kościół i czynny udział w życiu Kościoła (np. *Ponieważ łódź Piotra przedstawia Kościół, przekaz ten jest efektywną ewangelizacją czynioną w Kościele, z Kościołem i poprzez Kościół* — s. 110), otwarcie na Ducha św. (np. *w tej odmianie ewangelizacji pod przewodnictwem Ducha: przez modlitwę, pokorę, miłość i krzyż* — s. 104). Podkreślają oni szczególną rolę sakramentów (np. *sakramenty mogą być efektywnym środkiem ewangelizacji i reewangelizacji* — s. 25–26), sakramentaliów (np. *sakramentalia są doskonałymi środkami do ewangelizacji* — s. 30), adoracji Najświętszego Sakramentu (np. *Jezus wypełnia nas natchnieniem i zapalem do ewangelizacji* — s. 54), a także rolę rekolekcji (s. 102), działania zakonów misyjnych (s. 61). Te same metody są obecne w nauczaniu O. Kozłowskiego (por. s. 5). Jest to zgodne z rozumieniem ewangelizacji w KKK — głoszenie Chrystusa świadectwem życia, w warunkach właściwych światu, a także z nauczaniem Jana Pawła II — por. *Potrzebne jest radykalne nawrócenie i bardziej wyraziste świadectwo o Chrystusie, stąd najważniejszą i najskuteczniejszą metodą nowej ewangelizacji jest świadectwo życia wiarą osób i wspólnot (List apostołski Jana Pawła II do młodych całego świata, 1985).*

Współcześni ewangelizatorzy (CadPor) koncentrują się — analogicznie do ponaddenominacyjnych nauczycieli — na znakach, cudach i walce duchowej, rozumianej jako uwolnienia spod wpływów demonicznych. Są to — według nich — metody konieczne do ewangelizacji — por. *Nie możemy już głosić Ewangelii bez proszenia Jezusa o zesłanie na ziemię płomienia, który dokonuje uzdrowień i cudów* (s. 134) i wiele innych.

Okoliczności zaistnienia (uwarunkowania) ewangelizacji — jakie?

W nauczaniu Johna Wimbera przygotowanie do ewangelizacji jest ściśle związane z metodami i sposobem ewangelizowania. Niezbędne są zatem: przy-

gotowanie *do wykonywania znaków i cudów* (s. 102), *namaszczenie przez Ducha Świętego, służące demonstracji mocy* (s. 51).

Podczas rekolekcji ewangelizacyjnych zgromadzeni tam kapłani i świeccy (For) dużo miejsca poświęcili uwarunkowaniom ewangelizacji. Za jeden z najważniejszych warunków uznali świętość (por. *nasza świętość jest warunkiem, który Bóg wymaga dla efektywnej ewangelizacji* — s. 150) oraz związane z nią nawrócenie (np. *jednym z wymagań ewangelizacji, jedną z podstawowych potrzeb, by każda osoba mogła przyjąć Chrystusa — jest nawrócenie lub pokuta* — s. 28, por. s. 110–111). Ponadto wskazują: *maryjność, jedność Kościoła, poddanie się działaniu Ducha św., życie sakramentalne*.

Ojcowie Antonello i Enerique eksponują: *cierpienie, świadectwo i modlitwę* (por. s. 118–119), *jedność i posłuszeństwo pasterzom* (s. 230–231).

Działania sprawcze ewangelizacji — jaki cel? skutek?

Katolicycy ewangelizatorzy (For) za cele ewangelizacji i jej działania sprawcze uznają m.in.: *służenie* (s. 85), *prowadzenie ludzi do wiary* (s. 24), *wewnętrzna przemiana tych, którzy są ewangelizowani* (s. 49), *utrzymanie większości praktykujących w starych Kościołach lokalnych i, w tym samym czasie zatrzymanie exodusu od Kościoła Katolickiego w nowych Kościołach lokalnych* (s. 49). O. Kozłowski koncentruje uwagę na: *staniu się uczestnikiem zbawienia przynajmniej niektórych* (s. 5) i *doprowadzeniu człowieka do osobistego spotkania ze zmarłym Chrystusem* (s. 74). Natomiast oo. Cadeddu i Porcu na *przemianie życia ludzi i społeczeństwa* (s. 53).

Zakładane cele, zadania i skutki ewangelizacji wyrażone w nauczaniu J. Wimbera to m.in.: *nawrócenie* (s. 33, 53), *powołanie indywidualnych uczniów Jezusa i budowanie grup ludzi, ciała Chrystusowego* (s. 66), *uczestnictwo w nabożeństwach* (s. 44), *wzrost zarówno liczebny, jak i w dojrzałości członków zborów* (s. 52), *działanie w zborach stałej służby znaków i cudów* (por. s. 52). Skuteczność ewangelizacji *mierzy się ilością osób, które w imieniu Pana uzyskały pomoc* (s. 54), a także *raportami o znakach i cudach oraz wzroście Kościoła* (s. 49).

Definicje ewangelizacji

Cechą definicyjną ewangelizacji jest ‘mówienie i/lub robienie czegoś, co ma związek z Ewangelią’.

Ponaddenominacyjni ewangelizatorzy (Wim) definiują *ewangelizację* jako ‘złożony proces, w czasie którego Duch Święty działa w sercach i umysłach ludzi. Podstawą tego procesu jest komunikacja’ (s. 59). Jednak przywoływana w defi-

nicii komunikacja ma dwa poziomy — naturalny i nadnaturalny. Poza terminem *ewangelizacja* posługują się oni bowiem nominacją *ewangelizacja w mocy*, używaną z najwyższą frekwencją. Już modyfikacja nazwy, wskazująca cechę ewangelizacji, jaką jest *moc*, wpływa na zmianę jej znaczenia. *Ewangelizacja w mocy* w przeważającej liczbie kontekstów jest synonimem *ewangelizacji* — por. *ewangelizacja w mocy jest normalnym typem głoszenia Ewangelii* (s. 43–44), w innych zaś jej zasadniczą częścią — por. *ewangelizacja w mocy jest katalizatorem, działającym w obrębie zadań programowych* (s. 54). Autorzy rozumieją ją jako: ‘prezentowanie Ewangelii, która jest racjonalna, ale także przerasta naturalność’ (s. 43), ‘biblijne jak i osobiste doświadczenie cudów’ (s. 11), ‘demonstrację Bożej mocy przez znaki i cuda’ (s. 55). Ponadto wskazują, iż jest to: ‘proste przedstawienie Ewangelii’ (s. 54), ‘coś prostego, prawie dziecinnego’ (s. 141). Kolejny termin — *ewangelizacja programowa* — jest definiowany jako ‘współczesne wysiłki ewangelizacyjne Zachodu’ (s. 52). Wimber posługuje się ponadto nominacjami *ewangelizacja pierwszego Kościoła* i *ewangelizacja przekonania*, które utożsamia z *ewangelizacją w mocy*. *Ewangelizację pierwszego Kościoła* definiuje jako ‘świadczenie, iż Chrystus jest wypełnieniem proroctw mesjańskich. Potężna prezentacja Królestwa Bożego potwierdziła jego zwiastowanie’ (s. 56). *Ewangelizację przekonania* nazywa wprost *Bożym ideałem* i definiuje jako ‘najlepszy rodzaj ewangelizacji, ponieważ przeprowadza ludzi z fazy decyzji do fazy uczniostwa’ (s. 54). Zakres znaczeniowy pokrywający się z *ewangelizacją programową* mają zaś *ewangelizacja obecności* (lub poza obecność) — ‘to świadectwo dobrych uczynków’ (s. 54) oraz *ewangelizacja zwiastowania* — tu *do dobrych uczynków dodaje dobre słowo* (s. 54).

Katolicycy rekolekcjoniści (For) definiują *ewangelizację* w następujący sposób: ‘głosić Chrystusa i Jego ukrzyżowanie’ (s. 37), ‘nieść całej ludzkości Dobrą Nowinę, że nasz Pan — Jezus Chrystus ocalił nas poprzez swój krzyż, poprzez Swoją śmierć i wspaniałe zmartwychwstanie’ (s. 37), ‘szczerze głoszenie Chrystusa jako Zbawiciela’ (s. 39), ‘niesienie Dobrej Nowiny do wszystkich ludzi bez wyjątku’ (s. 49 za: Ewangelii Nuntiandi p. 18), ‘te rekolekcje, ta przemowa, każda pasterska inicjatywa i działanie’ (s. 102). Denotują one też cel *ewangelizacji*: ‘prowadzenie ludzi do Boga, do świętości’ (s. 33). Wskazują na wagę i skomplikowaną naturę *ewangelizacji*: ‘wielkie przedsięwzięcie’ (s. 12), ‘główne zadanie Kościoła’ (s. 21). Dużą rangę zadaniu, jakim jest ewangelizacja, nadają również oo. Cadeddu i Porcu — por. ‘Jest ona kwestią życia i śmierci i wymaga całkowitej gotowości na każde poświęcenie’ (s. 182, 184), ‘Ewangelizacja to dla nas sprawa najwyższej wagi’ (s. 53).

Pośród zdań o budowie definicji występują także takie, w których leksem *ewangelizacja* nie jest członem definiowanym, ale definiującym. W taki sposób zbudowane są zdania utożsamiające *ewangelizację* ze świętością. Świętość faktycznie staje się ewangelizacją. *Świętość staje się głoszeniem Chrystusa i w rzeczywistości samym darem Chrystusa* (For: 151). Dotyczy to także zdań

utożsamiających przymiot ewangelizacji z osobą Boga: *Jezus, a nie teorie o Nim, jest Ewangelią, którą się głosi* (Koz: 75).

Ewangelizatorzy wskazują różne typy ewangelizacji. Są one wyróżniane ze względu na jej dostosowanie do konkretnego odbiorcy oraz towarzyszące temu metody i sposoby ewangelizowania.

Ojcowie rekolekcjoniści (For) w związku z celem misyjnym wyróżniają: *pierwszą ewangelizację* — daje ona *przebudzenie początków wiary i możliwość przyjęcia słowa Bożego* (s. 52) oraz związaną z docieraniem do środowisk kiedyś chrześcijańskich: *drugą ewangelizację* (powtórna ewangelizację, reewangelizację), czyli *poszukiwanie i zwracanie zagubionych owieczek do stada Chrystusa* (s. 52). Ponadto, związaną z dawaniem świadectwa — *bezpośrednią ewangelizację*. Posługują się również terminem *nowa ewangelizacja*. Termin ten został po raz pierwszy użyty przez papieża Jana Pawła II, który podkreślał, iż jest to ta sama ewangelizacja, ale nowe są sytuacje społeczne i kulturowe (Bifet 1992: 11–42; Casiraghi 1992). Do jej immanentnych cech zaliczają zatem: entuzjazm, radość (por. *Serce radosne jest również znakomite do ewangelizacji* — s. 22), gorliwość (por. *Uczniowie muszą przejawiać w ewangelizacji ten sam zapal, który Jezus okazywał we własnych poszukiwaniach zaginionej owieczki w domu Izraela* — s. 51) oraz szacunek dla innych, dlatego pośród jej metod wymieniają też inkulturację (por. s. 7). Jej konstytutywne cechy wyrażają również nominacje: *Ewangelizacja, Nowa w Zapale; Ewangelizacja, Nowa w Metodach; Ewangelizacja Nowa w Środkach Wyrazu* itp. Nazwą *nowa ewangelizacja* posługuje się również o. Kozłowski, który wprost pisze, iż jest ona *nowa co do swej żarliwości, nowa, co do swych metod i nowa co do swej ekspresji* (s. 75, por. For: 83). Nie zmienia się zatem cech definicyjnych pojęcia *ewangelizacja*. Konotuje natomiast nowy podmiot, metody i formy głoszenia Ewangelii. Połączenie to charakteryzuje duży stopień utrwalenia. Jest notowane przez współczesne opracowania leksykograficzne.

Frazeologizmem *nowa ewangelizacja* posługują się również oo. Cadeddu i Porcu, jednak zakres semantyczny pojęcia wyrażanego tym terminem pokrywa się u nich z treścią pojęcia *ewangelizacja w mocy* (Wim). Warunkiem jej zaistnienia są bowiem znaki — por. *nowa ewangelizacja wymaga, by „Pan [...] potwierdził naukę znakami, które jej towarzyszyły”* (s. 47). W ewangelizacji koncentrują się na charyzmatkach nadzwyczajnych: uzdrowieniach, prorocत्वach, spoczynkach w Duchu i uwolnieniach. Zatem modyfikują np. treści zawarte w Dzienniczku s. Faustyny (por. s. 132) czy wypowiedzi głowy Kościoła — por. *nowa ewangelizacja, której tak pragnął Papież Jan Paweł II — „nowa w zapale, metodzie i środkach wyrazu” — [dodają] wymaga silnego doświadczenia Ducha Świętego oraz Jego charyzmatów”* (s. 47).

Działania ewangelizacji

Działania wobec ewangelizacji — co się z ewangelizacją robi?

W nauczaniu J. Wimbera ewangelizację *się prowadzi, praktykuje*, ewangelizacji *się uczy* bądź też *się ją odkrywa, rozwija*. Jednak swoistym *novum* są czasowniki nazywające uczucia i stany — zatem ewangelizacji *się doświadcza* (s. 44).

U katolickich ewangelizatorów (For) są to natomiast *verba dicendi: dawać świadectwa, mówić*; nazwy czynności związane z przygotowaniem do głoszenia: *pragnąć, zainspirować, zmobilizować, zacząć, nauczyć* i z działaniem: *angażować się, promować, prowadzić* itp.

Działania ewangelizacji — co robi ewangelizacja?

W opracowaniu *Ewangelizacja w mocy* Wimber gromadzi nazwy czynności o pozytywnym znaczeniu, np. *kwitnie* (s. 48), *może kwitnąć* (s. 52), *pomaga w osiągnięciu celów* (s. 54), ale wobec „posługiwania z mocą”, albowiem skuteczna ewangelizacja *powinna się odbywać w mocy Ducha Świętego* (s. 90). Wykazuje tym samym różnicę między taką posługą a *ewangelizacją programową*, która: *usiłuje dotrzeć* (s. 52), *przybiera wiele form* (s. 52), *opóźnia osiągnięcie celów* (s. 54). Jednym z aspektów pojęcia *ewangelizacja w mocy* jest jednak pominięcie woli podmiotu — adresata ewangelizacji, zatem *przebija się [ona] przez opór (pochodzący z niewiedzy albo negatywnego nastawienia), przemieszcza ludzi (usuwając szczególnie negatywne postawy wobec chrześcijaństwa)* (s. 62).

Według katolickich ewangelizatorów zgromadzonych na rekolekcjach kapłańskich (For) ewangelizacja *może wstrząsnąć światem* (s. 99), *może odwrócić te trendy* [chodzi o wzrost ludzi niewierzących] (s. 49), *musi dotrzeć do nich i przywrócić im pełne uczestnictwo w Kościele* (s. 52) itp. Działanie ewangelizacji wiąże się tu bezpośrednio z jej zasadniczymi celami.

Cechy ewangelizacji — jaka?

Ten aspekt struktury semantycznej ma wiele poświadczeń w analizowanych tekstach. W opracowaniu J. Wimbera dodatkowo waloryzowana jest *ewangelizacja w mocy*. Służy temu użycie określeń o najwyższym stopniu intensywności cechy: *pełna mocy* (s. 43), *Boży ideał* (s. 54). Ponadto wymienia się jej liczne zalety: *spontaniczna, inspirowana przez Ducha Świętego* (s. 43), *skuteczna* (s. 56), *efektywna* (s. 46), *nie jest wykluczona z żadnej kultury* (s. 52), *nie jest antyracjonalna* (s. 62, dotyczy to jednak tylko podstaw Ewangelii). Taka jest też ewangelizacja

pierwszego Kościoła. Na przeciwległym biegunie stoi *ewangelizacja programowa* (praktykowana na Zachodzie), która jest: *niepełna* (s. 54), *nie ma takiej mocy* (s. 47), *bez pomocy darów charyzmatycznych* (s. 52). Charakteryzuje się ona zwykle *podkreśleniem roli kaznodziejów, przedstawiających Ewangelię za pomocą argumentów racjonalnych* (s. 52).

Kapłańskie rekolekcje odbywały się „w oczekiwaniu na rok 2000”, dlatego katolicyzy rekolekcjoniści (For) używają nominacji: *Ewangelizacja 2000; Nowa Ewangelizacja, w oczekiwaniu na rok 2000; Nasza ogólnoswiatowa ewangelizacja w przygotowaniu na rok 2000*. Ponadto wskazują cechy ewangelizacji — jest ona: *prawdziwa* (s. 39), *nieustanna* (s. 97), *prorocza* (s. 99), *misyjna* (s. 149), *ogólnoswiatowa* (s. 99), *światowa* (s. 109), *katolicka* (s. 104), *efektywna* (s. 110), *pełna sukcesu* (s. 110).

Dla oo. Cadeddu i Porcu są to m.in.: *jednoczesna kerygmatyczna i charyzmatyczna ewangelizacja* (s. 48), *skuteczna* (s. 53), *wielka* (s. 207), *nocna* (s. 208).

Części, z jakich składa się ewangelizacja

Zjawiska związane z ewangelizacją — coś ewangelizacji

W nauczaniu J. Wimbera to, co przynależy ewangelizacji, jest związane przede wszystkim z jej efektywnością i skutecznością, a więc stosowanymi metodami, a także z jej celem i zadaniem. Są to więc m.in.: *podstawy ewangelizacji w mocy* (s. 11), *efektywne środki ewangelizacji* (s. 43), *metody ewangelizacji* (s. 45), *skuteczność ewangelizacji* (s. 46), *praktyka ewangelizacji w mocy* (s. 49), *najlepszy rodzaj ewangelizacji* (s. 54), *katalizator ewangelizacji* (s. 109), *zwiększone żniwo ewangelizacji* (s. 136).

Rekolekcjoniści (For) poza takimi częściami ewangelizacji, jak *zadanie, cel, metoda, istota, oddziaływanie*, wskazują na trud głoszenia i misyjność głoszenia (np. s. 9: *wielka misja Nowej Ewangelizacji*, s. 24: *dzieło ewangelizacji*, s. 28: *wymaganie ewangelizacji*), poruszają problemy, którymi żyje Kościół (np. s. 102: *prawdziwe ekumeniczne zrozumienie ewangelizacji*, s. 110: *sytuacja ewangelizacji w dzisiejszym Kościele*), dawanie świadectwa (np. s. 24: *świadectwo Ewangelizacji*), podają cechy ewangelizacji (np. s. 11: *żywołność i świt Nowej Ewangelizacji*, s. 108: *fascynujący świat ewangelizacji*), w tym jej aktualność (np. s. 153: *„kairos” ewangelizacji*). W nauczaniu o. Kozłowskiego jest obecne *dzieło nowej ewangelizacji* (s. 5). Natomiast u oo. Cadeddu i Porcu: *czas ewangelizacji* (s. 18), ale też *ogień ewangelizacji* (s. 38) czy w odniesieniu do nowych wspólnot chrześcijańskich w Brazylii — *spichlerz nowej ewangelizacji* (s. 94).

To, co służy ewangelizacji — coś do ewangelizacji?

W nauczaniu oo. Cadeddu i Porcu ewangelizacji służą: *dom formacyjny, centrum ewangelizacji* (s. 64) i *szkoła ewangelizacji* (s. 74).

Wprowadzenie do systemu leksykalnego języka polskiego wyrazów *ewangelizować* (czasy reformacji) i *ewangelizacja* (doba nowopolska), związane z powiększeniem jego zasobów, nastąpiło najpierw przez neosemantyzację, tj. nadanie nowego znaczenia *ewangelii*, a następnie utworzenie derywatów słowotwórczych — *ewangelizować* i *ewangelizacja*. Wyraz *ewangelizacja* jest derywatem utworzonym od czasownika *ewangelizować* za pomocą formantu *-acja*. Należy do kategorii słowotwórczej nazw czynności o wartości kategorialnej: ‘wykonywanie czynności’. Ta kategoria słowotwórcza zaliczana jest do kategorii transpozycyjnych, tj. derywaty mają dokładnie takie samo znaczenie jak ich podstawy słowotwórcze.

Czasownik *ewangelizować* oznacza ‘czynność (mówienie lub działanie) związaną z Ewangelią’. Jest monowalentny — wymaga podmiotu w mianowniku (Nnom – Vf). Walencja fakultatywna jest wyrażona przez dopełnienie w formie biernika. Do istotnych — obligatoryjnych i fakultatywnych — aktantów należą zatem subiekt, obiekt i adresat. Za najistotniejsze cechy semantyczne pojęcia *ewangelizacja*, którą możemy określić jako ‘czynność związaną z Ewangelią’, uznano zatem jej przedmiot i podmiot.

Przedmiotem ewangelizacji w KKK oraz w nauczaniu katolickich ewangelizatorów i protestanckich charyzmatyków jest *Ewangelia*. Protestanczy ewangelizatorzy wskazują jednak inną jej treść. Jest ona *racjonalna, ale także przerasta naturalność*.

Podmiotem ewangelizacji — według KKK i katolickich rekolekcjonistów z lat 90. — jest, zgodnie z nakazem Biblii, *świat*. Ponadto: *biedni i cierpiący* (Biblia, For, CadPor). W zależności od celu ewangelizacji są to osoby, które nigdy nie słyszały Ewangelii lub tzw. nominalni chrześcijanie. Jednak grupę docelową stanowią osoby najbliższe — *środowisko domowe, rodzina, ale też parafia* (KKK, For, Koz). W nauczaniu zarówno J. Wimbera, jak i oo. Cadeddu i Porcu Ewangelię głosi się przede wszystkim nieznanym.

W KKK jako ewangelizatorów wskazuje się *uczniów Chrystusa*, w tym *duchownych, świeckich*, a szczególnie *rodziny chrześcijańskie*. Ewangelizatorami według ojców rekolekcjonistów są duchowni i świeccy. Ewangelizują ponadto: Kościół, msza święta, Maryja. W przekazie J. Wimbera oraz oo. Cadeddu i Porcu są to ogólnie *chrześcijanie, w tym młodzież*.

Czynnościom towarzyszą określone warunki: miejsce, czas, sposób, okoliczności zaistnienia. Ponadto istotne są działania sprawcze tych czynności (cel, skutki), ich cechy, zjawiska z nimi związane. Do ważnych cech narzucających strukturę kognitywną badanemu pojęciu należą sposoby i metody działania. Ze sposobem i metodami ewangelizacji ściśle wiążą się jej uwarunkowania. Pojęcie

ewangelizacji profilują również jej zadania i cele. Na podstawie analiz przeprowadzonych w obrębie tych kategorii można stwierdzić, że pojęcie *ewangelizacji* ma różny zakres znaczeniowy w nauczaniu Kościoła katolickiego (KKK, For, Koz) oraz w przekazie zielonoświątkowych i współczesnych charyzmatycznych ewangelizatorów. Wskazują na to również jej cechy definicyjne (zarówno w pozycji *genus proximum*, jak i *differentia specifica*).

Ponaddenominacyjni ewangelizatorzy definiują *ewangelizację* jako ‘złożony proces, w czasie którego Duch Święty działa w sercach i umysłach ludzi. Podstawą tego procesu jest komunikacja’. J. Wimber z jednej strony wskazuje na komunikację, z drugiej zaś w miejsce *verba dicendi* wprowadza czasowniki nazywające uczucia i stany emocjonalne. Koncentruje się zatem nie na czynnościach związanych z mówieniem czy nauczaniem, czyli sferą intelektualną, ale emocjonalną.

Ojcowie Cadeddu i Porcu posługują się tylko terminem *nowa ewangelizacja*, jednak zakres wyrażanego przezeń pojęcia pokrywa się z treścią wimberowskiej *ewangelizacji w mocy*, dlatego jest ona *jednoczesna kerygmatyczna i charyzmatyczna* (s. 48).

Katolicycy rekolekcjoniści (For) definiują *ewangelizację* m.in. w następujący sposób: ‘głosić Chrystusa i Jego ukrzyżowanie’; ‘szczerze głoszenie Chrystusa jako Zbawiciela’ itp. Jest to definicja tożsama z tą z kart Biblii i KKK. Przedmiotowi ewangelizacji, czyli Ewangelii, towarzyszą zatem czasowniki mówienia.

Ma to wpływ na zakres treściowy pojęcia *ewangelizacja* wyznaczony przez predyktor *ewangelizować* — por. ‘nauczać Ewangelii/głosić Ewangelie’, a ‘doświadczać Ewangelii/przeżywać Ewangelie’².

Przy poszczególnych kategoriach można wskazać również ekwiwalencje kulturowe, wewnątrz- i międzytekstowe przedmiotu hasłowego. Należy do nich, np. u ponaddenominacyjnych ewangelizatorów oraz u oo. Cadeddu i Porcu, walka duchowa, rozumiana jako uwalnianie spod wpływów demonicznych i towarzysząca jej terminologia militarna³.

W ciągu ostatnich 20 lat zauważalna jest w nauczaniu ewangelizatorów Kościoła katolickiego zmiana zakresu semantycznego pojęcia *ewangelizacja* w kierunku wyraźnej dominacji tego, co ponadnaturalne i emocjonalne. Taki przekaz trafia do określonych odbiorców. Wpisuje się we wrażliwość mirakularną i współtworzy silnie rozwijającą się religijność mirakularną. Może się to wiązać z diagnozowaną przez Benedykta XVI hermeneutyką nieciągłości i zerwania

² Z dokonanego przez V. Maldjiewą w artykule *Duchowość współczesnego człowieka. Analiza danych językowych*, porównania zakresów treści pojęcia ‘duchowość’ również wynika, że najszerszą dystrybucję ma doświadczenie/przeżywanie (w tym: uczucie i jego przejawy, odruch). Ponadto rozumienie duchowości jest zbieżne u chrześcijan i niechrześcijan, a odległe chociażby od ujęcia tomistycznego, czyli ‘życia zgodnie z Duchem Świętym’ (Maldjiewa 2018: 5–18).

³ Nominacja *walka duchowa* występuje w KKK tylko 4 razy, a zakresy, które można przyporządkować pojęciu wyrażanemu przez ten termin, to: przezwytyczenie własnych słabości prowadzących do grzechu (implikacja napięcia między dążeniami „ducha” i „ciała”), dążenie do świętości, modlitwa.

z przeszłością (por. Kobyliński 2016: 249–250), której jedną z konsekwencji jest uzielonoświątkowanie (pentekostalizacja) Kościoła katolickiego, także na poziomie doktryny⁴.

Słowniki

- Podręczny słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*, 2000, red. ks. P. Briks, Warszawa.
- Słownik języka polskiego* S.B. Lindego, 1854–1860 (I–VI), Lwów.
- Słownik języka polskiego*, 1958–1969 (I–XI), red. W. Doroszewski, Warszawa.
- Słownik języka polskiego*, 1861 (I–II), Wilno.
- Słownik języka polskiego*, 1900–1927 (I–VIII), red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, Warszawa.
- Słownik polszczyzny XVI wieku*, 1996–2014 (I–XXXVI), red. R. Mayenowa, Wrocław-Warszawa-Kraków.
- Słownik staropolski*, 1953–1993 (I–X) i 1995–2000 (XI), red. S. Urbańczyk, Wrocław-Warszawa-Kraków.
- Słownik staropolskiej terminologii chrześcijańskiej*, 2001, M. Karpluk, Kraków.
- Wielki słownik grecko-polski Nowego Testamentu. Wydanie z pełną lokalizacją greckich haseł, kluczem polsko-greckim oraz indeksem form czasownikowych*, 1994, red. ks. R. Popowski SDB, Warszawa.

Biblie

- BB — *Biblia brzeska* (1563), 2003, Clifton-Kraków.
- BN — *Biblia nieświeska* (1572), Nieśwież: starodruk ze zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego.
- BW — *Biblia* w przekładzie ks. Jakuba Wujka (1599), 2000, transkrypcja typu B tekstu oryginalnego z XVI w., Warszawa.
- BG — *Biblia gdańska* (1632), 1996, Nowy Testament, Kraków; Stary Testament, 2004, Kraków.
- BT — *Biblia Tysiąclecia*, 1980, Poznań-Warszawa.
- Biblia Poznańska*, 2004.

Teksty

- Cadeddu o. Antonello, Porcu o. Henrique (2015), *Boże marzenie*, Kraków (skrót: CadPor).
- Forrest T. (1997) *Rybaczy ludzi. Kapłani i świeccy w Nowej Ewangelizacji*, Gdańsk-Toruń (skrót: For).

⁴ Pentekostalizacja — ogólnościatowy proces powstawania nowych wspólnot zielonoświątkowych oraz przekształcania wielu innych chrześcijańskich kościołów i związków wyznaniowych w jedną uniwersalną odmianę chrześcijaństwa charyzmatycznego w wymiarze globalnym (por. Kobyliński 2014: 93–130; 2016: 251).

- Kozłowski J. (1997, 2015), *Nawrócić się, aby żyć*, Łódź (skrót: Koz).
- Wimber J., Springer K. (1985, 1991), *Ewangelizacja w mocy*, Warszawa (skrót: Wim).

Bibliografia

- Apresjan J.D. (1980), *Semantyka leksykalna. Synonimiczne środki języka*, Wrocław.
- Bartmiński J. (red.) (2009), *Językowe podstawy obrazu świata*, Lublin.
- Bartmiński J. (1996), *O „Słowniku stereotypów i symboli ludowych” // Słownik stereotypów i symboli ludowych*, t. 1, cz. 1, Lublin, <http://www.rastko.rs/projekti/etnoling/delo/12018> (dostęp: 18.08.2017).
- Bartmiński J., Niebrzegowska S. (1998), *Profile a podmiotowa interpretacja świata*, [w:] *Profilowanie w języku i w tekście*, red. R. Bartmiński, R. Tokarski, Lublin, s. 211–224.
- Białkowski M. (red.) (2014), *Studia Soborowe. Historia i recepcja Vaticanum II*, Toruń.
- Bifet J.E. (1992), *Teologia della evangelizzazione. Spiritualità missionaria*, Roma.
- Casiraghi G. (1992), *La missione nuova frontiera della Chiesa. Un'enciclica missionaria per il duemila*, Torino.
- Fillmore Ch.J. (1968), *The Case for Case*, [w:] *Universals in Linguistic Theory*, red. E. Bach, R.T. Harms, New York, s. 1–88.
- Karolak S. (1984), *Składnia wyrażen predykatywnych*, [w:] *Gramatyka współczesnego języka polskiego*, red. Z. Topolińska, Warszawa, s. 11–210.
- Kobyliński A. (2014), *Etyczne aspekty współczesnej pentekostalizacji chrześcijaństwa*, „*Studia Philosophiae Christianae*” 50, nr 3, s. 93–130.
- Kobyliński A. (2016), *Hermeneutyka nieciągłości i pentekostalizacja. Współczesne metamorfozy religii chrześcijańskiej*, „*Teologia i Moralność*” 20, nr 2, s. 245–261.
- Kulwicka-Kamińska J. (2008), *Ewangelia, Pięcioksiąg, Psalm, Tora w dawnych i współczesnych translacjach biblijnych i koranicznych*, [w:] *Tradycja a nowoczesność*, red. E. Woźniak, Łódź, s. 101–114.
- Kulwicka-Kamińska J. (2008–2009), *Sposoby przekładu chrześcijańskiej i muzułmańskiej terminologii religijnej w polskich translacjach biblijnych i koranicznych*, [w:] *Chrestomatia teolingwistyki*, red. A. Gadomski, C. Łapicz, Symferopol, s. 333–348.
- Maldjewa V. (2018), *Duchowość według współczesnego człowieka. Analiza danych językowych*, „*Roczniki Kulturoznawcze KUL*” 9, nr 4, s. 5–18.
- Mattei R. de (2012), *Sobór Watykański II. Historia dotąd nieopowiedziana*, przeł. S. Orzeszko IBP, red. T. Mazur, A. Meller, Ząbki.
- Nikitina S. (1992), *Metajęzyki opisanija fol'klornoj leksiki i nauchnojj terminologii*, [w:] *Systematyzacja pojęć w stylistyce*, red. S. Gajda, s. 63–68.
- Paweł VI, adhortacja apostołska „*Evangelii Nuntiandi*”, 8 grudnia 1975.
- Różyło A., *O głównych cechach znaczenia wiary w Katechizmie Kościoła Katolickiego*, <http://www.pedkat.pl/images/czasopisma/pk5/art17.pdf> (dostęp: 14.06.2017).
- Rutkowska I. (2015), *Pojęcie miłosierdzia w Dzienniczku św. Faustyny Kowalskiej (część I)*, „*Łódzkie Studia Teologiczne*” 24, nr 4, s. 71–89.
- Szarlej J. (2011), *Językowy obraz człowieka w księgach proroków „mniejszych”*, „*Świat i Słowo*”, nr 1 (16), s. 25–40.
- Tokarski R. (1988), *Konotacja jako składnik treści słowa*, [w:] *Konotacja*, red. J. Bartmiński, Lublin, s. 35–54.
- Wierzbicka A. (1985), *Lexicography and conceptual analysis*, Ann Arbor.
- Wiltgen o. R.M. (2001), *Ren wpada do Tybru. Historia Soboru Watykańskiego II*, Poznań.

Źródła internetowe

<http://sjp.pl/ewangelizacja> (dostęp: 17.07.2017).

<https://pl.wiktionary.org/wiki/ewangelizacja> (dostęp: 22.07.2017).

Paweł VI, Adhortacja apostolska *Evangelii Nuntiandi*, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/pawel_vi/adhortacje/evangelii_nuntiandi.html (dostęp: 25.07.2017)

In the stream of the new evangelization: An attempt to reconstruct the linguistic image of evangelization in the Bible, *Catechism of the Catholic Church* and in texts of contemporary evangelists

Summary

The article is an attempt to present the linguistic image of the notion of “evangelization”, namely its cognitive structure in the Bible, in the *Catechism of the Catholic Church*, and in selected source texts, thematically related to the so-called new evangelization. It applies the method of description of the major aspects of a notion, which is used in ethnolinguistics. For evangelization, such aspects are: object and subject of evangelization; the place and time of evangelization; the ways and methods of evangelization; the circumstances related to the event of evangelization (conditions); the effective works of evangelization; the definitions of evangelization; the works focused on evangelization; the acts of evangelization; the features of evangelization; the phenomena related to evangelization; and what serves the purpose of evangelization. On the basis of the presented analysis, it is pointed out that during the last 20 years in the teachings of the Catholic Church’s evangelists the semantic range of the notion “evangelization” has changed.

Keywords: cognitive semantics, linguistic image of the world, religious language, evangelization, pentecostalizing